

1. Velkommen til Religion i Danmark 2020

Af redaktører Henrik Reintoft Christensen, lektor og leder af Center for SamtidsReligion og Marie Vejrup Nielsen, lektor, afdeling for religionsvidenskab, Aarhus Universitet. E-mail: hc@cas.au.dk

I denne udgivelse ser vi nærmere på, hvordan religion ser ud i Danmark lige nu og hvordan udviklingen har været inden for trossamfund fra 2010-2020.

Center for SamtidsReligion har igennem 11 år indsamlet oplysninger og udgivet analyser af trossamfund i Danmark i udgivelsesrækken *Religion i Danmark*. I år bevæger vi os også ud over Danmarks grænser for at følge udviklingen inden for religion under den globale corona-krise.

I denne udgivelse har vi to hovedtemaer:

- Forandringer inden for religion i Danmark fra 2010-2020
- Religion under corona-krisen i Danmark og globalt

Al forskning i religion i 2020 blev påvirket af COVID-19-situationen. Derfor har vi også lagt stor vægt på den nye forskning, som blev gennemført netop med fokus på dette. Vi har fra Center for SamtidsReligion oprettet et særskilt online site med ressourcer om religion og corona <https://samtidsreligion.au.dk/samtidsreligion-under-coronakrisen/>.

Men der er også sket andet inden for religionsområdet. Nye trossamfund er blev anerkendt, og der er kommet en ny lov for trossamfund og vi har kan se resultaterne af den seneste værdiundersøgelse om danskernes religiøsitet. Vi ser nærmere på alt dette i udgivelsen her!

Forandringer inden for religion fra 2010-2020

På baggrund af Center for SamtidsReligions egne dataindsamlinger kan vi nu se på, hvad der har været hovedtendenserne inden for udvikling i anerkendte trossamfund i Danmark over en ti-årig periode. Læs mere om, hvad der er sket med de forskellige trossamfund i artiklerne, der beskriver de forskellige kategorier.

Marie Vejrup Nielsen skriver om de kristne trossamfund, Lene Kühle skriver om muslimske trossamfund, Jørn Borup om buddhistiske trossamfund, Marianne Qvorturp Fibiger om hinduistiske og sikh-trossamfund, og Henrik Reintoft Christensen om de jødiske og de øvrige trossamfund. Vi har særligt fokus på de nyeste anerkendte trossamfund i alle disse artikler.

I artiklen "Religion i Danmark på tværs af 40 års værdiundersøgelser" ser Henrik Reintoft Christensen på religiøsitet i et endnu længere perspektiv og præsenterer, hvad vi ved nu om danskernes tro ud fra værdiundersøgelserne.

Derudover er der sket især en stor forandring i rammerne for trossamfund i Danmark i dag igennem den nye trossamfundslov fra 2015. Dette har givet nyt grundlag for både anerkendelsen af trossamfund og flere informationer om dem gennem trossamfundsregisteret. Men er der tale om, at Danmark nu er et land med en mere samlet religionspolitik, eller er der tale om mindre justeringer af gældende praksis? Læs mere om dette i Lene Kühle og Marie Vejrup Niensens artikel "Mere kontrol med religion? Den nye trossamfundslov".

Derudover har vi også artiklen "Penge - Historien om Københavns store fond" af Lene Kühle, der ser nærmere på et emne, der kommer op igen og igen, nemlig finansieringen af moske-byggeri i Danmark i dag.

Anerkendte trossamfund og religion i Danmark

Vi arbejder i mange af artiklerne primært med de anerkendte trossamfund i Danmark i dag. Disse fremgår af kirkeministeriets hjemmeside, km.dk. De trossamfund, der er på denne liste, har ansøgt om anerkendelse, og dette er blevet behandlet af ministeriet på baggrund af indstillinger fra det rådgivende udvalg for anerkendelse af trossamfund. På baggrund af den nye trossamfundslov, som gennemgås i en af artiklerne i udgivelsen, er der kommet en række ændringer i forholdene for de anerkendte trossamfund. Dette handler primært om en større grad af information, som de årligt skal indgive til ministeriet og en større grad af opfølgning på deres fortsatte aktivitet. Dette betyder, at nogle trossamfund forsvandt fra listen i forbindelse med den nye praksis, da de f.eks. ikke reagerede på henvendelser fra ministeriet om de nye informationer, der skulle indsendes. I udgivelsen her arbejder vi ud fra listen, som den fremgik i december 2020 på km.dk, når der direkte henvises til anerkendte trossamfund fra 2020. Der er i dag kun kategorien 'anerkendte', hvor der tidligere både blev brugt 'godkendt' og 'anerkendt'.

Derudover ser flere af artiklerne på trossamfund mere generelt, dvs. både anerkendte og ikke-ankendte, og på religion som fænomen mere generelt, også uden for trossamfundsrammerne.

Man skal derfor være klar over, at der er trossamfund også uden for kategorien 'anerkendte trossamfund', og at især inden for nogle traditioner er flertallet af trossamfund uden for denne kategori, som f.eks. inden for det hinduistiske felt. Det kan overvejes, hvorfor det er oplagt for nogle at søge om denne status og ikke for andre. Vi har ikke undersøgt dette konkret ud fra data om, hvem der søger om anerkendelse, hvem der afvises og hvem der slet ikke søger. Men der er både ressourcemæssige overvejelser omkring at ansøge og løfte den administrative opgave, og så vil det variere, hvor vigtigt det er for et trossamfund at få de bemyndigelser, der følger med, f.eks. vielsesbemyndigelsen.

Vi kan konstatere, at for nogle trossamfund er det afgørende at søge og meget glædeligt at få denne status, som det fremgår af reaktionen hos et af de nyeste anerkendte, Spiritismens Trossamfund, hvor man f.eks. i dokumentaren om gruppen, som kan ses på DR, kan se lederne juble over at være blevet anerkendt. For andre trossamfund er denne status ikke så central. I artiklerne om trossamfundenes udvikling fra 2010-2020 gennemgås de forskellige områder og der er overvejelser om anerkendelsens betydning for forskellige traditioner og miljøer.

Hvor mange?

Et tilbagevendende spørgsmål i forhold til vores undersøgelser af religion i Danmark er: "hvor mange?". Hvor mange muslimer, kristne, hinduer og andre religioner er der i Danmark i dag? Det er ikke et let spørgsmål at svare på. Men vi har her givet vores bud på antallet.

Hvor mange kristne er der i Danmark? Af Marie Vejrup Nielsen

Folkekirken er det største kristne trossamfund i Danmark. Den 1. januar 2020 var der 4.327.018 medlemmer af folkekirken. Det er 74,3 % af de i alt 5.822.763 indbyggere i Danmark. Derudover er ca. 150.000 medlemmer inden for de anerkendte kristne trossamfund fordelt på de mere end 100 anerkendte kristne trossamfund. Heraf er Den Katolske Kirke den største med ca. 45.000 medlemmer. En vurdering af hvordan medlemstallet er i dag af de anerkendte vil ligge lidt højere, men da de fleste trossamfund har relativt lave medlemstal sker der ikke en større udvikling i medlemmer trods det stigende antal anerkendte kristne

trossamfund. En vurdering af, hvor mange indvandrere og efterkommere i Danmark, der har en kristen kulturbaggrund er 280.000. Dette tal siger ikke noget om, hvorvidt de er medlemmer af et trossamfund eller ej, og heller ikke noget om deres eventuelle religiøse tro og praksis.

Hvor mange muslimer er der i Danmark? Af Lene Kühle

Der hersker stor usikkerhed om, hvor mange muslimer, der er i Danmark i dag. Senest har lektor Brian Arly Jacobsen vurderet, at der pr. 1. januar 2020 var 256.000 muslimer i Danmark.¹ Dette bud er 60.000 lavere end de skøn, som han tidligere har meldt ud. Selvom skønnet på mange måder er bedre end tidligere skøn, er der dog stadig behæftet med betragtelig usikkerhed.² På denne baggrund fastholder vi vores skøn om at der er omkring 300.000 muslimer i Danmark, men at der dermed ikke menes andet end der givetvis er mere end 250000 og mindre end 350000. Antallet af muslimer betragtes ofte som alene fastlagt af indvandring og fødselsrater, men er mere dynamisk end som så, og påvirkes også af kollektive identitetsprocesser og mobiliseringsprocesser, som når fx grupper som Alevierne fravælger en muslimske identitet. Der er 28 anerkendte muslimske trossamfund. De største af de anerkendte trossamfund har en række undermenigheder, og hvis disse tælles med er der i øjeblikket 68 anerkendte muslimske trossamfund og menigheder. Det største anerkendte muslimske trossamfund er Dansk Tyrkisk Islamisk Stiftelse (Diyamet). Blandt de anerkendte muslimske trossamfund er især de dansk-pakistanske moskéer og dansk-tyrkisk moskémiljøer stærkt repræsenteret.

Hvor mange buddhister er der i Danmark? Af Jørn Borup

I 2020 er der 16 anerkendte buddhistiske trossamfund i Danmark. Det er fem grupper flere end for ti år siden, og fire gange så mange, som for tyve år siden. De første år bestod de buddhistiske trossamfund af fire grupper orienteret mod henholdsvis tibetansk og thailandsk buddhisme. Det buddhistiske landskab i dag er meget bredere og repræsenteret ved flere traditioner og etniske oprindelser. Foruden de anerkendte trossamfund er der desuden 20 grupper, hvoraf de 18 primært henvender sig til etnisk danske konvertitbuddhister. Antal buddhister er meget svært at angive, men skønsmæssigt vil der i alt være op mod 35.000, hvoraf de 7.000 er medlemmer af de anerkendte trossamfund. Begge tal har været stigende i alle år, ikke mindst de sidste ti år. Dette skyldes primært to årsager; immigrant-buddhisterne og deres efterkommere bliver flere, og gruppernes egne tal samt forskerens metode til at tælle og analysere disse tal har skiftet igennem årene.

¹ <https://www.tjekdet.dk/indsigt/hvor-mange-muslimer-er-der-i-danmark>

² Undersøgelsen viser, at 48,5% af de adspurgte ikke-vestlige indvandrere og efterkommere og 0,1% af de der har dansk oprindelse angiver at de er muslimer [en spørgeskemaundersøgelse foretaget af Als Research i 2019](#). Skønnet over antallet af muslimer opnås da ved at sammenstille dette tal med antallet af ikke-vestlige indvandrere og efterkommere samt antal med dansk oprindelse. Skønnet er bedre end tidligere skøn, fordi det i højere grad end tidligere skøn tager udgangspunkt i folks egen identitet. Men andre nylige undersøgelser har andre tal. I Integrationsministeriets [Medborgerskabsundersøgelse fra 2019](#) fra 2019 angiver 68% af de adspurgte med efterkommerbaggrund og 47% af de adspurgte med indvandrerbaggrund at de er muslimer. Derudover har begge disse undersøgelser det problem, at de adspurgte er i aldersgruppen 18-64 år og skønnet over andelen af muslimer i en bestemt aldersgruppe derfor ikke umiddelbart kan overføres til unge under 18 år eller for de ældre over 65 år. Det er svært at afgøre størrelsesordenen på dette, men det er min vurdering, at opmærksomheden på at andelen af muslimer i forskellige aldersgrupper varierer, vil hæve skønnet. Se uddybende diskussion om antalsvurderinger i Kühle & Larsen *Danmarks Moskeer*.

Hvor mange hinduer er der i Danmark? Af Marianne Qvortrup Fibiger

Denne kategori dækker over alle de borgere i Danmark, som er født som hinduer, og som betegner sig selv som hinduer. De tæller i dag imellem 23-25.000 personer. Ser man på hvilken herkomst gruppen af hinduer i Danmark har, så udgør de fleste i dag hinduer af indisk herkomst, herefter følger hinduer af srilankansk herkomst. Et mindre antal af hinduer i Danmark har deres oprindelse fra Nepal. Tallene er skønsmæssigt udregnet ud fra de tal som Danmarks statistisk opgiver i forhold til oprindelsesland. Der er 15.135 med indisk herkomst, 12.451 af srilankansk herkomst og 4.899 med nepalesisk baggrundi 2020.

Der bor altså i dag omkring 32.000 borgere i Danmark med enten indisk, srilankansk eller nepalesisk baggrund. Det ovenførte tal på hinduer i Danmark bygger henholdsvis på, hvor mange procent hinduer udgør i deres land af herkomst, og på indvandrer/flygtningehistorie. Det sidste er særligt vigtigt, når antallet af hinduer med srilankansk baggrund anslås, da de primært består af tamiler, som flygtede til Danmark i slutningen af 1980'erne. Hertil kan vi lægge medlemmer af hindurelaterede grupper såsom ISKCON, Brahma Kumaris, Radha Soami. Inden for hele denne kategori er der i alt 6 anerkendte trossamfund.

Hvor mange sikher er der i Danmark? Af Marianne Qvortrup Fibiger

Sikherne, som primært kommer fra den nordvestlige indiske delstat Punjab udgør omkring 2000 borgere i Danmark, og de har i alt to gurdwaras (sikh"templer"). En gurdwara i Vanløse, med navnet: "Sri Guru Singh Sabha", som blev anerkendt som trossamfund allerede i 1985, og en i Ballerup med navnet: "Gurdwara Copenhagen", som blev anerkendt i 2014. Antallet af det skønsmæssigt anslåede antal af sikher i Danmark bygger primært på egen research og på medlemslister fra såvel foreninger som anerkendte trossamfund. Her anslås der i alt at være imellem 500-550 familier.

Hvor mange jøder er der i Danmark? Af Marie Vejrup Nielsen

Det præcise antal jøder der findes i Danmark kendes ikke, men anslås at ligge mellem 5000 og 6000. Af disse er mellem en tredjedel og næsten halvdelen medlemmer af et af de tre to anerkendte jødiske trossamfund: Det Jødiske Samfund i Danmark (anerkendt 1682), Machsike Hadas (anerkendt 1974) og Shir Hatzafon (anerkendt 2006).

Religion under corona-krisen i Danmark og globalt

I det andet tema for årets udgivelse ser vi nærmere på, hvordan corona-krisen har udspillet sig for trossamfundene i en række artikler. Den første store nedlukning i Danmark fra marts 2020 kom lige netop som mange store religioner stod over for centrale fejring, herunder den kristne påske, den muslimske ramadan-fejring, og en række andre store religiøse begivenheder. Det betød, at rigtigt mange trossamfund meget hurtigt skulle finde ud af om de kunne holde deres bygninger åbne, om de måtte holde deres højtider, og også finde alle mulige andre løsninger. Kan vi gå online? Kan vi mødes få personer på forskellige tidspunkter? Og hvem bestemmer? Og hvad med alle de vigtige sociale rum, som trossamfundene stiller til rådighed? Hvad sker der her, når alt lukkes ned? Gør trossamfundene som myndighederne siger, og hvordan opleves hele situationen?

Vi ser nærmere på trossamfund i Danmark i artiklen "Vi har lukket ned for alle aktiviteter": Håndteringen af COVID-19-krisen hos anerkendte trossamfund i Danmark, foråret 2020". Artiklen er skrevet af Tina Langholm Larsen, Anne Lundahl Mauritsen, Lene Kühle, Jørn Borup og Marianne Qvortrup Fibiger.

Artiklen "Religiøs forandring i en krisetid: Et case-studium af aarhusianske religionsgruppers håndtering af COVID-19-pandemien efteråret 2020", skrevet af Tina Langholm Larsen, Anne Lundahl Mauritsen, Simone Agner Sothilingam, Lene Kühle, Jørn Borup og Marianne Qvortrup Fibiger, går i dybden med trossamfund i Aarhus for at få en forståelse af udviklingen under nedlukninger og genåbninger. Vi har også en artikel med om udviklingen i kristendom på Færøerne under corona-krisen "Udbruddet af COVID-19 og udvikling af kristen praksis på Færøerne" af Jan Jensen.

Generelt på tværs af alle undersøgelserne om trossamfund under corona-krisen ser vi en høj grad af innovation. Nogle trossamfund går online, - men kan man gennemføre alle typer praksis over nettet? Og hvordan gør man? Er det gudstjenester og fredagsbøn over facebook eller youtube? Er det tilladt med nadver for kristne online? Skal præsterne spritte hænder af eller have handsker på og hvad gør det ved ritualer?

Der dukker også nye guder op. Gudinden Corona, som du kan læse om i Marianne Qvortrup Fibigers artikel "Hinduisme med vægt på forholdene i Indien". Også de traditionelle guder drages ind i kampen mod corona, som Ganesh i hinduismen, og forståelsen af kampen mod corona som en kamp mod satan, hos nogle karismatiske kristne grupper. Vi har en række artikler, der ser på, hvad der er sket med religion på globalt plan.

Der samles op på tendenser på verdensplan i artiklen "Globale reaktioner på COVID-19 – religion og trossamfund i en krisetid" af Martin Riexinger, Jakob Egeris Thorsen, Thomas Brandt Fibiger, Jørn Borup og Marianne Qvortrup Fibiger. Derudover er der fire artikler i denne udgave af e-årbogen, der undersøger disse spørgsmål inden for konkrete traditioner: Jakob Egeris Thorsen behandler katolicismen og pinsekirker i "Kristne kirker under COVID-19: globale nedslag", Thomas Fibiger og Martin Riexinger undersøger "Islam i Coronakrisen", Jørn Borup analyserer "Buddhismens håndtering af COVID-19" og Marianne Qvortrup Fibiger "Hinduisme med vægt på forholdene i Indien". Disse globale perspektiver dækker ikke alle relevante religiøse traditioner, men viser, hvordan religion spiller ind i håndteringen af corona og hvad trossamfund stiller op med krisen.

Det er ikke kun inden for trossamfund, at religion og corona-krise spiller sammen. I artiklen "Tro og livets andre store spørgsmål under corona-krisen - resultater fra første runde af en undersøgelse af befolkningens syn på religiøse og eksistentielle aspekter af corona-pandemien" præsenterer Henrik Reintoft Christensen de første resultater fra et Velux-finansieret forskningsprojekt som ser bredere på hvordan befolkningens religiøsitet – eller mangel på samme – spiller ind i situationen. I Anne Lundahl Mauritsens artikel bliver der set nærmere på, hvordan ikke-religion kan ses i relation til kriser "At skabe mening og håndtere kriser – med og uden religion".

Religion i Danmark 2020

Vi fortsætter med denne udgivelse Center for SamtidsReligions arbejde med at analysere og formidle om hvordan religion ser ud i Danmark lige nu. Vi undersøger alle anerkendte hvert 5. år, og Aarhus kortlægges hvert 10. år. Dette betyder, at vi har mulighed for at pege på udviklinger inden for religion og sammenligne, både hvordan enkelte trossamfund ændrer sig, hvordan traditionerne udvikler sig, og hvilke tendenser der går på tværs af trossamfund. Derudover kan vi også se på hvordan religion udvikler sig mere generelt gennem en række forskningsprojekter med deltagelse af forskere fra centeret. Tak studerende på religionsvidenskab Pernille Gold Nielsen, Simone Agner Sothilingam og Theis Oxholm for deres bidrag til empiriindsamlingen. Vi håber I vil gøre brug af analyser og perspektiver fra de artikler, vi udgiver, både i denne udgave og vores tidligere udgaver af e-årbogen, som alle ligger gratis tilgængelige på samtidsreligion.au.dk.